

LEESCLUBS RIJZEN DE PAN UIT

'SAMEN LEZEN IS ZO VEEL LEUKER!'

Lezen doe je doorgaans alleen. Maar met anderen praten over een boek is minstens zo leuk. Nederland telt naar schatting drie- tot vijfduizend leesclubs. Uit onderzoek blijkt dat vooral 65-plussers zich aansluiten. Leesclub Purmerend en leesclub Henny zijn al vele jaren actief.

Boek dicht, bedlampje uit. Mooie natuurbeschrijvingen, boeiende personages, spitsvondige dialogen en de spannende verhaallijn gonzen nog na in het hoofd. Wie leest, begeeft zich even in een heel andere wereld. Wat zou het leuk zijn om daarover te praten met mensen die dat boek óók gelezen hebben. Zo denken veel lezers erover, want Nederland telt naar schatting drie- tot vijfduizend leesclubs met gemiddeld negen leden per groep. Aan de landelijke organisatie Senia zijn dertienhonderd leesclubs verbonden, maar vaak ontstaan ze ook spontaan of via buurthuizen, verenigingen of bibliotheken.

'EEN BEETJE ZAKELIJK'

Leesclub Purmerend is al dertig jaar actief. Elke derde woensdagavond van de maand komen de deelnemers bijeen in wijkgebouw Triton in Purmerend. "We hebben er bewust voor gekozen om dat in een zaaltje van het wijkgebouw te doen en

niet bij elkaar thuis. Op deze manier willen we het een beetje zakelijk houden", vertelt Ron Schümaker (67), die sinds 1992 bij de leesclub betrokken is. "Al gaan we er nu en dan wel gezellig op uit met de groep, bijvoorbeeld naar het Letterkundig Museum in Den Haag", vult Bettine de Laive (76) aan.

ELKE MAAND EEN ANDER BOEK

Leesclub Purmerend hanteert een boekenlijst waaruit elke maand een ander boek gekozen wordt. 'Tsjaikovskistraat 40' van Pieter Waterdrinker, 'De heilige Rita' van Tommy Wieringa en 'Een onberispelijke man' van Jane Gardam zijn bijvoorbeeld titels die recentelijk voorbijkwamen. "Maar we lezen ook klassiekers, zoals 'Kaas' van Willem Elsschot of 'Oblomov' van Gontsjarow", vertelt Ron. Marion Blumendal (75): "Die boeken heb je vaak als kind op de middelbare school gelezen. Het is interessant om ze later te herlezen en te merken dat je er dan heel anders naar kijkt."

Onderzoek leesclubs

Marjolein van Hertten, universitair docent Letterkunde aan de Open Universiteit, deed drie jaar geleden onderzoek naar leesclubs. Uit haar Engelstalige onderzoek 'Learning communities, informal learning and the humanities' blijkt dat leesclubs vooral bestaan uit vrouwelijke 65-plussers. Het aantal mannen neemt wel toe. Zij lezen vaak liever non-fictie, waardoor er nu veel nieuwe leesclubs verschijnen rond thema's als geschiedenis en filosofie. De gemiddelde leeftijd ligt rond de 65 jaar en de leden hebben doorgaans voldoende tijd om te lezen. Volgens Van Hertten is het lezen in groepsverband populair, omdat informatie en ervaringen met elkaar delen een sociale aangelegenheid is. Als je een boek gelezen hebt, is het fijn om daarover te praten met iemand die hetzelfde heeft meegemaakt. Ook het leren speelt een rol. Lezers krijgen meer zelfinzicht doordat ze verschillende meningen uitwisselen en maken kennis met titels die ze nog niet hebben gelezen. Lidmaatschap van een club leidt bovendien vaak tot een langdurige vriendschapsgroep. Bij oudere leden kan deelname aan de leesclub bovendien een vervanging van de verminderde mobiliteit zijn. In plaats van de fysiek kleiner wordende wereld wordt de belevingswereld groter. Eén van de respondenten van het onderzoek zei daarover: "Als ik lees, dan reis ik in mijn hoofd." De bijeenkomsten vormen voor sommigen ook een stok achter de deur om een boek op tijd uit te lezen.

'DAT MAAKT HET INTERESSANT'

Om de beurt bespreekt één deelnemer het boek, zoekt daar achtergrondinformatie bij en bedenkt een lijst met vragen. "Zo brengen we een discussie op gang. Gesloten vragen (waar je bijvoorbeeld alleen met ja of nee of met eens dan wel oneens kunt antwoorden, red.) zijn niet handig, want dan is het gesprek snel afgelopen", legt Ron uit. "De bedoeling is om tot een dieper inzicht te komen, waardoor je anders tegen een boek aan gaat kijken." Dat overkomt Ron regelmatig, juist doordat hij zo veel verschillende meningen hoort. "Ook lees ik boeken die ik zelf niet zo gauw zou uitkiezen. Dat maakt een leesclub interessant."

'LEKKER SAMEN KLAGEN'

Roel de Haan (75) verhuisde anderhalf jaar geleden vanuit Amsterdam naar Purmerend en ging op zoek naar een leesclub. "Ik vind het heel plezierig en verrassend om met andere mensen over boeken te praten. Je leest titels die je normaal gesproken niet zou uitkiezen en hoort verschillende meningen. Het is voorgekomen dat ik een boek slecht vond, maar dat een deelnemster van de leesclub mij van het tegendeel wist te overtuigen. Inderdaad, zo kun je er ook naar kijken, dacht ik." "De leukste avonden zijn die waarop we een boek slecht vonden. Dan kunnen we er samen lekker over klagen en komt er discussie op gang", lacht Marion. "Maar het is ook mooi dat je veel leert over een boek en opletter gaat lezen."

LEREN TIJDENS HET LEZEN

Vorige maand heeft de leesclub 'Het Knoopjeskabinet' van Edmund de Waal gelezen. Roel de Haan brengt naar aanleiding van het boek een gesprek op gang over verhalen vertellen en voorlezen. "Een verhaal kan mooier worden als je het vaker vertelt. Hoe zien jullie dat?" Ook vraagt hij naar de betekenis van bepaalde woorden, zoals 'kariatiden' en 'netsukes'. "Ik heb het boek met Google bij de hand gelezen om allerlei dingen op te zoeken. Bijvoorbeeld ook over de schilderijen in het boek", vertelt hij. Veel andere deelnemers deden hetzelfde. Erg interessant, vindt Bettine de Laive. "Op deze manier leer je veel tijdens het lezen."

NIET TE SCHOOLS

Ook in Woerden wonen boekenwormen. Daar komt Leesclub Henny zes keer per jaar op dinsdagmorgen bijeen om te praten over boeken.

De club, onder leiding van Henny de Wit (70), ontstond vijftien jaar geleden onder de vlag van het Koninklijk NVVH-Vrouwennetwerk. De groep vrouwen spreekt om de beurt bij iemand thuis af.

Henny, gepensioneerd docente Nederlands, bereidt de bijeenkomsten voor. "Dat doe ik om het boek enigszins te duiden, maar het is niet de bedoeling dat ik de anderen iets opleg. Ik ga ook niet heel diep op een boek in met allerlei schema's of uitvoerige vragenformulieren. Zo streng ben ik niet. Het is geen middelbare school. Wel neem ik recensies mee en wat achtergrondinformatie over het thema, de hoofdpersonages, de opbouw en het perspectief.

Zelf maken deelnemers ook vaak aantekeningen tijdens het lezen. Vervolgens hebben we een plezierig gesprek. Aan de hand van het boek komen vanzelf actuele of persoonlijke onderwerpen aan bod."

'WAT EEN SLAPPELING!'

Titels die de leesclub de laatste jaren las, waren bijvoorbeeld 'Kom hier dat ik u kus'

van Griet op de Beek, 'Stoner' van John Williams, 'Als de winter voorbij is' van Thomas Verbogt en 'De acht bergen' van Paolo Cognetti. Het boek

'Tante Roosje' van Paul Glaser, dat in de Tweede Wereldoorlog speelt, maakte veel los. "Het is leuk om veel verschillende meningen en ervaringen te horen en te delen. Eén van ons is nogal uitgesproken en zegt bijvoorbeeld onomwonden dat ze een bepaald personage maar een slappeling vindt. Daar brengt een ander dan weer wat tegenin. Zij belicht de andere kanten van die man. Zo ontstaat discussie."

'Het is plezierig en verrassend om met andere mensen over boeken te praten'

SMAKEN VERSCHILLEN

De interesses verschillen per lezer. "Sommigen vinden het belangrijk om dieper op het verhaal in te gaan, anderen zijn juist meer geïnteresseerd in de historie of in de onderlaag, de achterliggende gedachte van het boek. Al die aspecten komen aan bod, zodat de roman goed tot zijn recht komt." Ook heeft niet iedereen dezelfde smaak. Het komt voor dat iemand een boek maar voor de helft heeft gelezen. "Dat is een eigen keuze, maar dan heb je niet zo veel aan de bijeenkomst", zegt Henny. Elke deelnemster heeft zo haar favorieten. "Eén van ons is dol op de boeken van Thomas Verbogt. Daar gebeurt niet zo veel in, maar ze hebben een mooie, diepere laag. 'De acht bergen' van Paolo Cognetti vonden we vrijwel allemaal goed. Uiteindelijk zijn we meestal positief over de boeken die we lezen." ■

Senia-leesclubs

Senia is de landelijke organisatie van leesclubs en muziek-luisterclubs. Leesclubs die zijn aangesloten, kunnen gebruikmaken van een door deskundigen opgestelde literatuurlijst. Die selectie garandeert dat het om goed leesbare boeken gaat. Senia levert daarbij een leeswijzer, met een samenvatting van het boek, analyse van literaire aspecten, informatie over de auteur en discussievragen. Het voordeel is dat niemand de leesclub speciaal hoeft voor te bereiden. **Zie ook senia.nl**